

Valtiovarainministeriö
Lausuntopyyntö 24.4.2017 VM037:00/2016

Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle maa-kuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitysluonnos liittyy eduskunnalle 2.3.2017 annettuun hallituksen esitykseen HE 15/2017 vp. (maakuntauudistuksesta ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta) ja sisältää ehdotukset maakunnille valtiolta ja kunnilta siirrettäviä eräitä muita kuin sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä ja pelastustoimen tehtäviä koskevien erityislakien muuttamiseksi. Lisäksi hallituksen esitysluonnos sisältää ehdotukset Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontaviraston, aluehallintovirastojen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen lakkauttamisesta sekä uuden Valtion lupa- ja valvontaviraston viraston perustamisesta.

Lausuntopyyntö koskee

- maakunnille siirtyviä tehtävääloja
- valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia ja sen edellyttämiä uusien virastojen perustamista koskevia lakiehdotuksia
- ehdotusta voimaannpanolaisiksi sekä muita 224 lakiehdotusta, joilla toteutetaan uudistuksen edellyttämät tehtäväsiirrot maakunnille, Valtion lupa- ja valvonta-virastolle ja muille virastoille.

Lausunto (Valmisteltu Satakuntaliitossa hyödyntäen osin Kuntaliiton lausuntoa)

Maakuntalakiluonnoksessa maakunnille on säädetty yhteensä 26 lakisäätettä tehtävääaluetta, joiden tarkempi sisältö määritellään erityislainsäädännössä. Sosiaali- ja terveydenhuollon, pelastustoimen ja ympäristöterveydenhuollon sekä maaseutuhallinnon ja lomituksen tehtävät siirtyvät kunnilta maakuntiin. Muilta osin kysymys on valtion aluehallinnon lakisäätteisistä maakunnille siirryvistä tehtävistä. Nyt kysymyksessä olevalla lakipaketilla siirretään kunnista maakunnille maakuntalain mukaiset tehtävät lukuun ottamatta tehtäviä, jotka liittyvät eri järjestämislakien mukaan maakunnalle siirryviin tehtäviin ja lukuun ottamatta pääosaa liikenteeseen liittyvistä tehtävistä.

Suuri osa maakuntien tehtäviä koskevasta erityislainsäädännöstä on vielä nyt kysymyksessä olevan lakipaketin jälkeenkin valmistelussa. Erityislainsäädännön valmistelussa tulee kiinnittää huomio siihen, että maakunnalle siirrettävät tehtävät määritellään siten, että ne eivät ole päällekkäisiä tai rinnakkaisia kuntien tehtävien kanssa.

Toimivaltarajojen tulee olla selkeitä. Eri asia on, että tehtävien järjestämisestä, tuotannosta ja yhteistyöstä voidaan sopia kuntien ja maakuntien kesken.

Maakuntien tehtäviä koskevalla erityislainsäädännöllä ei myöskään tule rajoittaa maakuntien itsehallintoa. Lainsäädäntöön ei tule sisällyttää säännöksiä, jotka antaisivat valtioneuvostolle ja ministeriöille toimivaltaa hallinnollisilla päätöksillä puuttua maakuntien tekemiin ratkaisuihin.

Yhteistyö ja sopiminen kuntien kanssa

Maakuntalakiluonnoksen 6 § 2 momentin 3 kohdan säännös, jonka mukaan tehtäviä voidaan siirtää kunnilta maakunnille vain kaikkien kuntien niin sopiessa, on liian tiukka. Sopimismahdollisuus pitää olla myös yksittäisillä kunnilla ja kuntaryhmillä.

Maakunnan toimialaa tulee laajentaa siten, että maakunta voi ottaa hoitaakseen tehtäviä, joita alueen kunnat tai osa niistä ei hoida edellyttäen, että mukana olevat kunnat sitoutuvat rahoittamaan toiminnan eikä tehtävä kuulu valtion tai muiden toimijoiden vastuulle.

Maakuntalain tulee olla kuntalain tapaan joustava ja mahdollistava niin, että kuntien ja maakuntien yhteistyö ja mahdollisuus sopia palvelujen hoitamisesta turvataan. Maakuntalakiin tulee lisätä säännös, joka mahdollistaa maakunnan ja kun-tien välisen yhteistyön ja sopimisen sekä tehtävien hoitamisen samaan tapaan kuin yhteistyö kuntien kesken on kuntalain mukaan mahdollista.

Aluekehittämisen vastuut tulevat jakautumaan kuntien maakuntien ja valtion kesken, siten kuin aluekehittämisen ja kasvupalveluiden järjestämislaissa säädetään. Luonnoksesta on annettu lausunto erikseen. Aluekehittämisessä korostuu kuntien, maakunnan ja valtion eri toimenpiteiden yhteensovittaminen.

Esityksessä työllisyys ja yrityspalveluiden järjestämisvastuu siirretään valtion TE - hallinnolta maakunnalle. Satakuntaliiton mielestä maakunnan tulee voida sopia alueen kuntien kanssa tarkoituksenmukaisesta yhteistyöstä, työnjaosta ja resurssien kohdentamisesta.

Kaupunkiseuduilla on tärkeää varmistaa, että neuvottelut maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimusten sekä kasvusopimusten sisällöstä käydään jatkossakin asianomaisten ministeriöiden kanssa ja mahdollisuudet niiden solmimiseen turvataan. MAL-sopimusten osalta tulee kuitenkin varmistua sopimusten maakuntakaavan ja maakunnan aluekehittämisen tavoitteiden mukaisuudesta, ja kytkeä maakunnat sopimusten valmisteluun.

Maakuntalakiluonnoksen 7 §:n mukaan maakunta voisi sopia järjestämisvastuun siirrosta kunnalle, silloin kun siitä erikseen laissa säädetään. Uudistukseen liittyvässä erityislainsäädännöstä puuttuu kokonaan tai on kirjoitettu monin eri tavoin maakunnan ja valtion viraston yhteistyövelvoitteet kuntien kanssa. Aukkaat, yritykset ja muut toimijat asuvat ja toimivat kunnissa, joten on välttämätöntä, että tehtävien järjestämiseen liittyvä tieto on saatavilla sekä kunnista maakuntaan, että päinvastoin maakunnasta kuntiin. Sama koskee Luovan toimintaa. Kuntien tiedonsaantioikeuksia tulee täsmentää.

Lupa-, ohjaus- ja valvontavirasto

Uudistuksella lakkautetaan aluehallintovirastot ja elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskukset ja perustetaan valtakunnallinen monialainen lupa-, ohjaus- ja valvontavirasto. Samalla uudelleen organisoidaan lupa- ja valvontatehtäviä uudelleen eri valtion virastojen kesken.

Uudistuksen tavoitteena on valtion lupa-, ohjaus- ja valvonta tehtävien kokoaminen ja selkeyttäminen perustamalla uusi valtakunnallinen lupa-, ohjaus- ja valvontavirasto ja selkeyttämällä tehtäväjakoja eri ministeriöiden alaisten virastojen välillä. Uudistus on pääosin perusteltu. Se mahdollistaa sosiaali- ja terveydenhuollon, ympäristöterveydenhuollon, ympäristönsuojelun lupa- ja valvontatehtävien sekä työsuojelun prosessien sekä valtakunnallisen että ajallisen yhteensovittamisen. Toisaalta se, miten tehtävät valtakunnallisesti ja alueellisesti organisoidaan jää työjärjestyksessä määrättäväksi. Joka tapauksessa on varmistettava alueellinen organisointi. Lupa- ohjaus ja valvontatehtävät edellyttävät myös alueellista läsnäoloa. Luvanmyöntämisen tulee olla eriytetty niin, että luvat käsitellään ja myönnetään

riippumattomasti lainsäädännön edellyttämällä tavalla, ja esimerkiksi otto-oikeutta päätöksiin ei tule organisatorisesti voida perustaa.

Tehtäviin liittyviä neuvontaa ja opastusta sekä neuvotteluja ja tarkastuksia tehdään paikallisesti eri toimijoiden luona.

Kuntien maakunnan ja Luovan yhteistyöllä tulee olla yhtenäinen lainsäädännöllinen perusta, joka luo rakenteelliset edellytykset yli organisaatorajan tapahtuvalle asukas- ja yrityslähtöiselle toimintatavalle. Nyt yhteistyösäännökset, siltä osin kuin niitä on, ovat hajallaan eri laeissa ja sisällöltään vaihtelevat eri hallinnonaloilla.

Satakuntaliitto pitää resurssien käytön ja sujuvan hallinnon kannalta myönteisenä, että AVI:en ja Ely:jen ympäristövastuualueet yhdistyvät uuteen lupa ja valvontavirastoon. Perustettava yleisen edun yksikkö ei saa johtaa tulkintaan, jossa yleisen edun valvonta erotettaisiin käsitteellisesti substanssivalvonnasta, vaan yleisen edun valvonnan tulee olla olennainen osa lupa- ja valvontaprosesseja.

Viraston toiminnoilla tulee olevaan yhdyspintoja kunnan ja maakunnan toimintoihin ja eriytymisen estämiseksi kunnan maakunnan ja valtion viraston yhteydenpitoon tulee muodostaa toimivia yhteydenpitorakenteita.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

Maa- ja metsätalousministeriö on todennut, että nykyisin vain joihinkin ELY-keskuksiin keskitettyjen vesitalous- ja kalataloustehtävien hoitamisessa tehtävien keskittäminen on jatkossakin niiden asiantuntevan hoidon ehdoton edellytys. Siksi MMM esittää, että maakuntien yhteistoiminnasta kalatalouden ja vesitalouden tehtävien hoitamisessa tulisi säätää lailla (Laki maakuntien yhteistoiminnasta kalatalouden ja vesitalouden tehtävien hoitamisessa).

Maakunnat on tarkoitettu perustettavaksi itsehallinnollisiksi toimijoiksi, joilla tulisi olla vapaus organisoida niille osoitetut tehtävät tarkoituksenmukaiseksi katsomallaan tavalla. Todennäköistä on, että sekä kala- ja vesitaloustehtäviin varattujen resurssien niukkuuden että tehtävien luonteen vuoksi maakuntien on tarpeen toimia yhteistoiminnassa ja keskittää osaamista. On oletettavaa, että maakunnat tekevät itsenäisesti tarpeelliset ratkaisut riittävän yhteistoiminnan aikaansaamiseksi kala- ja vesitalouden tehtävien asianmukaiseksi hoitamiseksi.

Mahdollinen yhteistoimintaa koskeva lainsäädäntö tulee toteuttaa maakuntien itsehallinnon periaatteita kunnioittaen. Ehdotetussa laissa maakuntien yhteistoiminnasta kala- ja vesitalouden tehtävien hoitamisessa on yhteistoiminnan järjestämistä koskeva säätely tarpeettoman yksityiskohtaista.

Myös valvontaviranomaisten osalta tulisi erityislaeissa ottaa huomioon tehtäväsiirtomahdollisuus ja sen vaikutus mm. toimivaltaiseen valvontaviranomaiseen kussakin tapauksessa. Terveysturvallisuusviranomaisen voisi olla myös kunta tai ympäristönsuojeluviranomainen maa-kunta, mikäli tehtävistä on sovittu toisin maakuntalain perusteella.

Suomessa yhteiskunnan velvollisuus osallistua eläinlääkäripalvelun järjestämiseen on säädetty huomattavasti tiukemmaksi kuin muissa Pohjoismaissa. Kustannukset eläinlääkäripalvelun järjestämisestä yhteiskunnalle ovat Suomessa noin 50 M€ kun ne esimerkiksi Ruotsissa ovat 11 M€ (Luonnonvarakeskuksen selvitys). Yhteiskunnan tukemaa eläinlääkäripalvelua tarvitaan erityisesti Suomen pohjois- ja itäosassa. Yhteiskunnan tuki, eli maakunnan järjestämä eläinlääkäripalvelu tulee kohdistaa erityisesti niille alueille Suomea, joilla ei ole yksityistä palveluntarjontaa. Eläinlääkäritehtävässä on kyse myös yhteiskunnan elintarviketurvallisuudesta ja koko väestötason terveyden edistämisestä, joten asiaa tulee tarkastella laajasti yhteiskunnan terveellisyysnäkökulmasta. Maakuntien tulee voida järjestää eläinlääkäripalvelut

kattavasti. Suomi on järjestelmänsä ansiosta yksi eläintaudeista vapaimmista maista, mikä on myös viennin edistämismielessä keskeistä. Elintarvikemaakuntana Satakunta pitää tärkeänä eläinlääketieteen korkean tason säilymistä ja kattavan palvelun turvaamista.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

Satakuntaliitto pitää tärkeänä, että kunnilla on tulevaisuudessakin käytettävissään maakuntaan siirtyvän terveysvalvonnan asiantuntijatuki. Kunta kantaa vastuun terveellisestä ja turvallisesta elinympäristöstä ja sitä koskee tulevaisuudessakin myös terveydensuojelulain 2 § velvoite huolehtia siitä, että kaikki elinympäristöön vaikuttava toiminta suunnitellaan ja järjestetään siten, että väestön ja yksilön terveyttä ylläpidetään ja edistetään. Terveydensuojelulaki keskittyy erityisesti ihmisen terveydensuojeluun ja sen huomioiminen on hyvinvoinnin edistämisen kannalta keskeistä.

Eduskuntakäsittelyssä oleva maakuntalaki edellyttää, että lupa ja valvontatehtävissä päätösvalta delegoidaan laajasti viranhaltijoille. Terveydensuojelulaissa toimivalta annetaan maakunnan määräämälle toimielimelle, jolla on mahdollisuus päättää delegoinnista. Satakuntaliitto pitää kannatettavana tätä maakuntalain yleisestä linjasta poikkeavaa mahdollisuutta päättää delegoinnin toteuttamisesta maakuntakohtaisesti.

Ympäristöministeriön hallinnonala

Maankäyttö- ja rakennuslain 7§ 1 momenttiin Kaavoituskatsaus:

Lakipykälään voitaisiin lisätä kuntien elinvoimatehtävää tukemaan lisäys, että Kaavoituskatsauksen yhteyteen on kysynnän sitä edellyttäessä liitettävä arvio asumiseen *ja työpaikkarakentamiseen* varattujen tonttien riittävydestä.

Tämä arviointi kaavoituskatsauksen yhteydessä kannustaisi kuntia pitämään huolta myös teollisuus- ja työpaikkarakentamiseen varattujen tonttien toteuttamisvalmiudesta, mikä on ensiarvoisen tärkeää yritysten sijoittumisedellytysten näkökulmasta. Raakamaasta, mahdollisesti maarekisteritilasta, on vuosien valmistelutyö merkittävään elinkeinotoimintaan luovutuskelpoiseksi tontiksi.

MRL:n 25§

Maakuntasuunnitelma esitetään poistettavaksi laista. Sen sijaan maakuntastrategian ajatellaan kattavan tulevan maakunnan kaikki tehtäväalat. Maakuntastrategian sisällöstä ja prosessista tulisi säätää tarkemmin, jotta strategia voisi palvella myös maakuntakaavoituksen ohjausvälineenä ottaen huomioon, että voimassaolevat ja tekeillä olevat maakuntakaavat tavoitevuosineen ulottuvat keskimäärin vuosiin 2035-2045. Maakuntakaavan merkitys pitkän aikavälin sitovana ohjausvälineenä turvaa valmistelun samansuuntaisuuden viranomaisesta toiseen, mikä luo ja ylläpitää Suomesta käsitystä luotettavana sopimuskumppanina, ja antaa etenkin sijoittaville yrityksille varmuutta investoinnin kannattavuudesta toimintaympäristön pysyessä vakaana. Maakuntastrategian tavoitteellisen tarkasteluvälin tuleekin ylittää maakuntakaavan tavoitevuosi ohjatakseen myös fyysisen ympäristön kehittämistavoitteita. Myös maakuntastrategian laatimisprosessissa tämä tulee huomioida vaikutusten arviointineen.

Maankäyttö – ja rakennuslain tulisi sisältää maininta siitä, että nyt voimassaolevan maakuntakaavat ovat voimassa hyväksymisen aikaisine MRL:n mukaisine oikeusvaikutuksineen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 32§:n viranomaisten velvollisuutta edistää maakuntakaavan toteuttamista ei tule poistaa laista. Viesti on erityisesti kuntien, mutta myös laajasti viranomaisten suuntaan väärä. Maakuntakaava on pitkän aikavälin suunnitteluväline, ja sen toteuttamiseen tulee myös suunnata yhteiset resurssit. Yhteiskunnassa toimivien tulee voida luottaa viranomaistoiminnan yhdenmukaisuuteen, mikä maankäytössä tarkoittaa yhteisesti hyväksytyjen kaavojen noudattamista ja niiden toteutumisen edistämiseen sitoutumista. Maakunnan kehittämisen kannalta olisi kestävämpiä, mikäli esimerkiksi joku

viranomaistaho, vaikkapa fyysisesti kunta, voisi olla passiivinen – tai peräti valmistella ylikunnallisesti vaikuttavaa maankäyttöään naapurikunnista poikkeavasti. Tempoileva ja alati muuttuva kaava ja yhdyskuntarakenteen lyhyen tähtäimen rakentaminen ja perään jopa purkamisen tulevat kokonaistaloudellisesti kalleimmaksi.

Tulee muistaa, että maakuntakaava käy laajan osallistavan prosessin, mukaan lukien valtion viranomaisten ennakkollisen yhteistyössä tapahtuvan valmistelun lausuntoineen, ja viranomaiset voivat nyt osallistua suunnitelman sisällön valmisteluun aiempaa suoremmin (toisin kuin silloin, kun ympäristöministeriö vain alistamisen yhteydessä pyysi lausuntoa vahvistamisesta). Riittävän aikaisen osallistumisen on perusteltu sitouttavan muita toimijoita kaavoitusprosessin osallisena, joten tuntuu vieraalta, että osallistumismahdollisuus ei toimisi samalla tavalla valtion sitoutumisen tasolla sitouttavana tekijänä. Alistamismenettelystä luopumisen ei tule automaattisesti tarkoittaa sitä, että valtio ei enää sitoutuisi maakuntakaavojen toteuttamisen edistämiseen, eikä alistamisvelvollisuudesta luopumisesta ja sen vaikutuksesta ole vielä lainkaan käytännön kokemuksia. Tältä osin maankäyttö- ja rakennuslain muutosesitys ei perustu mihinkään tutkimukseen tai selvitykseen saatikka kokemukseen.

Maakuntakaavan tulee säilyä oikeusvaikutteisena asiakirjana, jota viranomaisten tulee sitoutua edistämään ja toisaalta asiakirjana, jonka laillisuus tulee voida valituksen kautta tutkia myös oikeusasteissa oikeusvaltioperiaatteen mukaisesti. Maakunnan etu on vahva maakuntakaava ja sitä kautta vahva maakunta, joka vie johdonmukaisesti kehitystään eteenpäin.

MRL:n 127§

Tieto rakennuksen purkamisluvasta tulee toimittaa myös maakunnalle, koska maakunta myöntää myös avustukset rakennusperinnön hoitoon. Maakunnan edellytetään seuraavan myös maakunnan kehittymistä.

MRL:n 173§

Pykälään tulee tarkentaa että asianomaiset viranomaiset tarkoittaa myös maakuntaa.

MRL 192§

Valitusoikeus tulee olla myös maakunnalla. Voimaantulosta tulee säätää niin, että MRL:n muutos tulee voimaan 1.1.2019.

Maankäyttö- ja rakennuslaissa tulisi nostaa pohdintaan myös kysymys siitä, tulisiko maakuntakaavoittajalta edellyttää kuntakaavoittajaltakin vaadittavaa pätevyyttä. Maakuntakaavoitus on merkittävä osa suunnittelujärjestelmää, jolla on suora kytkös rakennetun ympäristön suunnittelutehtävään ja luvitusprosesseihin.

Satakuntaliiton näkemyksen mukaan maakunta – kunta -jako voisi mahdollistaa pidemmällä aikavälillä kaksitasoisen kaavoituksen, jossa kuntatason kaavat muodostaisivat yhden kaavatason. Tällöin kuntatason kaavoituksessa suunnittelu voisi tapahtua myös rinnakkain yleiskaavallisessa tarkastelumittakaavassa ja asemakaavoituksen vaatimassa mittakaavassa samaan aikaan ja samassa prosessissa. Kuntakaavoituksen kahden mittakaavan suunnitelmia ylläpidettäisiin molempia paikkatietona ajantasakaavoina (mistä tulisi myös säätää lailla), ja näiden osalta päästäisiin nk rullaavaan suunnitteluun. Suunnittelujärjestelmän kehittäminen tähän suuntaan voisi parantaa myös asemakaavojen kytkeytyneisyyttä kokonaisuuteen, joka on yksi hankekaavoituksen haasteista. Tämä sujuvoittaisi prosesseja merkittävästi.

Keskeistä on myös jatkossa säilyttää maakunnilla ylikunnallisten ja ylimaakunnallisten kysymysten ratkaisu maakuntakaavoituksen keinoin. Yleiskaavoituksesta ei ole näiden kysymysten ratkaisijaksi, sillä mahdollisuus kuntien yhteiseen yleiskaavaan on ollut pitkään lainsäädännöllisesti mahdollista, eikä sillä ole pystytty/haluttu ratkaista ylikunnallisia kysymyksiä.

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestäminen

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain keskeisenä ehdotuksena on, että kaikki vesienhoidon tehtävät ja merenhoidon alueelliset tehtävät siirrettäisiin maakunnille. Ympäristöministeriön mukaan vesien- ja merenhoitotoiminta on ylimaakunnallista ja siksi osa toiminnasta olisi tarkoituksenmukaista keskittää tiettyihin maakuntiin. Maakuntien yhteistyön edellytyksistä ehdotetaan vesien ja merenhoitoa koskevassa laissa säädettävän erikseen valtioneuvoston asetuksella, jonka antovaltuus on kirjattu lakiin.

Satakuntaliiton näkemyksen mukaan maakunnat voisivat sopia yhteistoiminnasta myös vesien- ja merenhoidon tehtävissä. Tehtävää ei ole tarpeen sitoa lainsäädännön tasolla.

Yhteistyöstä on säädettävä lailla

Ympäristöhallinnon jakaantuessa kunnan, maakunnan ja valtion lupa- ja valvontaviraston kesken erityisen tärkeää sujuvan hallinnon ja yhdyskuntien kehittämisen turvaamiseksi sekä osin hyvin niukkojen resurssien tehokkaan käytön varmistamiseksi, on huolehtia toimijoiden välisestä yhteydenpidosta. Tästä ei kuitenkaan ole tarpeen säätää lailla.

Lopuksi

Lisäksi ehdotus sisältää muutoksia yli 200 lakiin. Rinnakkaistekstit nykyisestä ja muuttuvasta lainsäädännöstä puuttuvat, joten lausunnon laatijan urakka useita eri toimialoja käsittävässä uudistuksessa on osoittautunut erittäin haastavaksi ja näkemyksiä tullaan esittämään myös käsittelyn jatkokäsittelyssä.

Lakipakettiin sisältyy satoja valtioneuvoston ja eri ministeriöiden asetuksenantovaltuuksia. Ottaen huomioon normien purkamisen tavoitteet, tulisi vielä arvioida, missä määrin ne voidaan korvata informaatio-ohjauksella. Toisaalta substanssiasioissa asetuksenantovaltuuden tulee olla tarkkarajainen.

Maakuntavaltuuston tehtäviin kuuluu se, miten se järjestää sille lailla säädettyjen tehtävien hallinnon. Lakien tulee mahdollistaa matalat organisaatiot, ja päätöksenteon tulee olla delegoitavissa operatiivisen toiminnan vaatimalla tavalla, kuten kunnissa, maakunnissa ja ELYissä tänä päivänäkin toimitaan.

LIITE

Lausuntopalvelu. fi

Vastaukset

Kohta 1. Tässä voitte kommentoida maakunnalle nyt siirrettäviksi ehdotettavia tehtäviä tehtävälaittain: kattavatko ehdotukset kaikki tehtävälaitteen tehtävät, jotka pitäisi siirtää? (1. MAKU II yleisperustelut luvut 2.3- 2.3.21)

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 1? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä kohtaan 2.

o Kyllä (vastauskohdat aukeavat, jos tämä vaihtoehto valitaan)

o Ei

Terveydensuojelu, tupakkavalvonta, elintarvikevalvonta sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta ja eläinlääkäripalvelut (HE 2.3.1)

Ehdotus on omiaan luomaan monimutkaisen palvelujärjestelmän, joka poikkeaisi muun maan tavasta tuottaa julkiset palvelut. Maakuntauudistuksen lähtökohtana ollut asiakaslähtöinen palveluiden tuottaminen ja organisaatiohimmelleiden purkaminen romuttuisi, jos järjestäjätaho olisi maakunnan sisällä sekava ja vaikeasti hahmotettava. Ympäristöterveydenhuollon tehtäviä tuottava kunta ja järjestämistä vastuullinen maakunta joutuisivat neuvottelemaan palveluja tuottavan kunnan rahoitusosuuden sekä toiminnan ohjaus- ja seuranta järjestelmän erikseen, mistä seuraisi ylimääräisiä transaktiokustannuksia koko maakunnan käytössä olevaan ympäristöterveydenhuollon rahoitusosuuteen.

Ehdotus heikentää ympäristöterveydenhuollon valvontakokonaisuuden toteutumista, koska osa tehtävistä jätettäisiin siirtomahdollisuuden ulkopuolelle. Eläinten terveyden- ja hyvinvoinnin valvonta on kiinteä osa ennaltaehkäisevää kansanterveystyötä, joka jäisi maakunnan hoidettavaksi mahdollisesti muiden ympäristöterveydenhuollon tehtävien kokonaisuuksien siirtyessä palveluja tuottavan kunnan vastuulle. Yhteiskunnallisesti tärkeiden ja kustannustehokkaiden kokonaisuuksien (esimerkiksi eläinten tai elintarvikkeiden tuonnin yhteydessä ilmenevien epidemiatilanteiden selvittäminen) pilkkominen kahden toimijan järjestettäväksi ei ole perusteltua.

Ympäristöterveydenhuollon siirtäminen kokonaisuutena maakunnan toiminnaksi poistaa myös terveydensuojelun osalta legitimeettiongelman, koska kunta ei jatkossa enää valvo itse omia toimintojaan. Se, miltä toiminta ulospäin näyttää, on viranomaistoiminnan ja uudistuksen onnistumisen kannalta oleellisen tärkeää.

Satakuntaliitto puoltaa järjestämistä vastuun pitämistä maakunnassa yhdellä ja koko maakuntaan saman tasoiset palvelut järjestävällä taholla eli maakunnalla.

Maatalous ja maaseudun kehittäminen (HE 2.3.2)

Maaseudun kehittämistä sekä maataloustukia koskevat muutokset ovat teknisiä, mutta tehtävien siirto maakuntien vastuulle edellyttää kumppanuutta kuntien kanssa, jotta yhteydet kuntien elinkeinopolitiikkaan ja maaseutuasioiden asiantuntemus kunnissa säilyvät.

Maataloustukien osalta on tärkeää, että tietojärjestelmät pysyvät toimintakykyisinä myös siirtymisvaiheessa; tukien merkitys maatilayrityksille on merkittävä ja maksujen viivästyminen esim. järjestelmien toimimattomuudesta johtuen voivat aiheuttaa suuria ongelmia.

Kalatalous ja vesitalous (HE 2.3.4)

Vesitalous- ja kalataloustehtävien hoitoa on voimakkaasti keskitetty ELY-keskuksissa vesistöalueiden hallinnan sekä voimavarojen ja osaamisen varmistamiseksi. Tämän vuoksi ehdotetaan säädettäväksi lailla maakuntien yhteistoiminnasta kalatalouden ja vesitalouden tehtävien hoitamisessa (Laki maakuntien yhteistoiminnasta kalatalouden ja vesitalouden tehtävien hoitamisesta). Jos maakunnat eivät sovi tehtävien hoitamisesta yhteistyössä laissa tarkoitetulla tavalla, valtioneuvosto voisi antaa tarpeelliset määräykset yhteistoiminnan järjestämisestä.

Maakunnilla tulisi olla oikeus järjestää lakisääteiset tehtävät tarkoituksenmukaiseksi katsomallaan tavalla. On todennäköistä, että kala- ja vesitaloustehtäviin varattujen resurssien vähäisyyden ja tehtävien luonteen vuoksi maakuntien on tarpeen toimia yhteistoiminnassa ja keskittää osaamista, minkä vuoksi ne omilla päätöksillään tekevät ratkaisut kala- ja vesitalousasioiden asianmukaisesta hoitamisesta yhteistoiminnassa. Lailla säädetty velvoite maakuntien yhteistoiminnasta vesi- ja kalatalouskysymyksissä sekä lakiin perustuva maa- ja metsätalousministeriön vahva yhteistoiminnan ohjaus on tarpeettoman yksityiskohtaista. Ehdotusten mukaan valtion vesitaloushankkeiden ELY:jen hallinnoimat luvat ja niihin liittyvät sopimukset siirtyisivät maakunnille. Hankkeiden toteuttamiseksi tehtyjen vesistö rakenteiden omistus siirtyisi maakuntien yhdessä omistamalle palvelukeskukselle. Epäselvää on, miten tilaaja-tuottajamalli toimii näissä tapauksissa siten, että välttämättömät rakenteet tulee ylläpidettyä riittävästi. Vähintään tehtäviin myönnettävän rahoituksen tulee olla oikeassa suhteessa tehtävien laajuuteen.

Aluekehittämismääräysten erät tehtävät (HE 2.3.5)

Aluekehittämismääräysten tehtävistä tullaan yleisellä tasolla säätämään lakiesityksessä alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ja Satakuntaliitto on näiltä osin antanut erillisen lausunnon.

Lisäksi Satakuntaliitto haluaa todeta seuraavaa: aluekehitysrahoitus on keskeinen väline maakuntastrategian ja maakuntaohjelman toimeenpanossa ja siksi välittävän viranomaisen tehtävät tulee hoitaa pitkälti omassa maakunnassa lähellä asiakasta. Maakunnassa on paras tilannekuva omaa aluetta koskevasta kehittämistarpeista, joihin voidaan vastata parhaiten silloin, kun maakuntaan keskitetään aluekehittämisen välineet eri rahastoista ja eri tukimuodoista (yritystuet ja kehittämisrahoitus).

Satakuntaliitto tukee aluekehittämismääräysten tehtävien siirtoa maakunnille. Ministeriöiden kanssa käytävin neuvotteluihin olisi hyvä sisällyttää mukaan myös opetus- ja kulttuuriministeriö tehtävineen, koska maakunnalla tulisi olla mahdollisuus olla mukana keskusteluissa mm. OKM:n ja Taiken rahoituksen kohdentamiseen liittyen. Maakunnat voisivat näin nostaa esimerkiksi niille tärkeitä maakunnan vahvuuksia, osaamisen ennakkointia ja kulttuuria.

Aluekehittämismääräysten erät tehtävät koskevat saariston kehityksen edistämistä koskevassa laissa määriteltyjä tehtäviä eikä niissä esitettyihin siirtoihin ole huomauttamista. Ulkorajayhteistyöohjelmia koskevaan lakiin tehtyihin muutoksiin ei myöskään ole huomautettavaa.

Maakunnan suunnittelu ja maakuntakaavoitus (HE 2.3.7)

Satakunta tukee esitystä, jossa maakuntakaavoitus siirretään uusille maakunnille.

Kuntien alueiden käytön suunnittelun ja rakennustoimien järjestämisen edistäminen (HE 2.3.8)

ELY-keskusten lakkauttamisen myötä niiden kuntakaavoitukseen ja kuntien rakennusvalvontatoimeen liittyvät tehtävät siirretään maakuntiin konsultoivan roolin mukaisena ja että niihin liittyvä valtion viranomaisen valvontatehtävä lakkautetaan.

Maakuntaudistusta toteutettaessa on kuitenkin erotettava valvontavelvollisuus ja maakunnan valitusoikeus toisistaan. Maakunnalle tulee turvata kattava valitusoikeus. Maakuntien tehtävien

hoitamisedellytyksiä tulee vahvistaa varmistamalla siihen riittävät työvälineet. Tältä osin maakunnilla tulee olla myös jatkossa valitusoikeus kunnan kaavoituksesta, vaikkei nimenomaista valvontavastuuta lainmukaisuuden valvonnassa säädettäisikään maakuntien vastuulle. Tällä turvataan maakuntakaavan ja maakunnan kehittämistavoitteiden mukainen kehitys.

Luonnon monimuotoisuuden suojelun edistäminen ja kulttuuriympäristön hoito (HE 2.3.9)

Luonnonsuojelun nykyinen niukahko valtionhallinto jakautuisi esityksen mukaan maakuntaan ja valtion lupa- ja valvontavirastoon siten, että edistämistehtävät kuuluisivat maakunnalle ja laillisuusvalvontatehtävät valtion virastolle. Satakuntaliiton näkemyksen mukaan luonnonsuojelun edistäminen edellyttää, että kunnille annetaan luonnonsuojelun asiantuntijatukea, koulutusta ja muuta materiaalia kunnalle kuuluvan luonnonsuojelun edistämistehtävän hoitamiseksi. Niukkojen resurssien tehokas hyödyntäminen edellyttää entistä vahvemmin, että luonnonsuojelua edistetään maakuntien, valtion viraston ja kuntien yhteistyönä kunkin asiantuntijuutta hyödyntäen.

Maastoliikennelain yleinen valvonta ja erityislupien myöntäminen liikuntarajoitteisille (HE 2.3.10)

Maastoliikennelain yleinen valvonta jakaantuu esityksen mukaan maakunnalle alueellaan ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kunnassa. Toimivalta on osin päällekkäinen ja resurssien tehokkaan käytön mahdollistamiseksi ja asiakkaan palvelun selkeyttämiseksi toimivalta tulisi täsmentää. Kunnalle tulisi vesiliikennelain tapaan säätää mahdollisuus periä maksu 30 §:n mukaisesta luvasta kilpailuihin ja harjoituksiin.

Vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyyn liittyvät valvontatehtävät (HE 2.3.11)

Kysymys on pelastusviranomaisille vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetussa laissa (390/2005, jäljempänä kemikaaliturvallisuuslaki) säädetyistä tehtävistä. Tehtäväjako pelastusviranomaisen ja TUKESin välillä ei muuteta, vaan pelastusviranomaiselle säädetyt tehtävät siirtyvät sellaisenaan kuntien pelastusviranomaiselta maakuntien pelastusviranomaisille. Satakuntaliitolla ei ole huomautettavaa tehtäväjakoon ja -siirtoon.

Vesihuollon edistäminen ja suunnittelu, vesivarojen käytön ja hoidon sekä turvariskien hallinnan tehtävät, alueelliset luonnonvaratehtävät ja huolehtiminen ympäristö-, vesi-huolto- ja vesistöiden toteuttamisesta (HE 2.3.13)

Satakuntaliitto viittaa aiemmin kohdassa Kala- ja vesitalous (HE 2.3.4) esitettyihin näkemyksiin tehtävien organisoinnista. Lakia yhteistoiminnasta ei ole ehdotettu koskevaksi maakunnan vesihuoltotehtäviä (vesihuollon edistäminen ja suunnittelu). Satakuntaliitto on yleisesti huolissaan valtiolta maakuntiin siirtyvien tehtävien resursoinnista. Resurssit jakautuvat tällä hetkellä väestömäärään suhteutettuna epätasaisesti.

Osana vesitalouden tehtäviä maakunnille siirtyisivät yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaiset tulvariskien hallinnan, patoturvallisuuden ja vesihuollon turvaamisen tehtävät. Huolimatta siitä, että häiriötilanteiden varautumisen ja operatiivisen hoidon asiantuntijapalvelut ja pelastustoimi on tarkoitus sijoittaa samaan organisaatioon, maakuntaan, on tärkeää varmistaa maakuntien riittävä resursointi nimenomaisesti vesitaloustehtävien ja erityisesti vesihuollon asiantuntemuksen osalta sekä yhteydenpito kuntiin, jotka vesihuollossa toimivat jatkossakin palvelujen järjestäjinä.

Vesien ja merensuojelu, vesien ja merenhoidon järjestäminen ja toteuttaminen sekä merialuesuunnittelu (HE 2.3.14)

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain keskeisenä ehdotuksena on, että kaikki vesienhoidon tehtävät ja merenhoidon alueelliset tehtävät siirrettäisiin maakunnille. Ympäristöministeriön

mukaan vesien- ja merenhoitotoiminta on ylimaa-kunnallista ja siksi osa toiminnasta olisi tarkoituksenmukaista keskittää tiettyihin maakuntiin.

YM on lainsäädäntöehdotuksessaan lähtenyt liikkeelle ajatuksesta, että maakuntien tulee lähtökohtaisesti itse sopia toimintansa organisoinnista, mutta kirjannut lainsäädäntöön varsin vahvat puuttumisvaltuudet, mikäli maakunnat eivät huolehdi lainmukaisista tehtävistään (yhteistoiminnassa). Keinona on mm. teettämishuaka maakunnan kustannuksella. Maakuntien yhteistyön edellytyksistä ehdotetaan vesien ja merenhoitoa koskevassa laissa säädettävän erikseen valtioneuvoston asetuksella, jonka anto-valtuus on kirjattu lakiin. Satakuntaliitto pitää asetuksenantovaltuutta riittävänä.

Ympäristötiedon tuottaminen ja ympäristötietouden parantaminen (HE 2.3.15)

Ympäristötiedon tuottaminen on ymmärretty varsin suppeasti. Valistuksen lisäksi tiedon tuottamiseen voitaisiin lukea kuntien ympäristö- ilmasto- ja energiatehokkuustyön koordinoitua ja neuvontaa.

Yhteispalveluiden alueellinen järjestäminen ja kehittäminen (HE 2.3.17)

Yhteispalveluiden järjestäminen ja kehittäminen sekä vastuu yhteispalvelurekisterin pitovastuu soveltuvat maakunnan tehtäviin. Tehtävässä onnistuminen edellyttää, kuten tähänkin asti, että valtion toimijoilla on kannusteet olla mukana alueellisten palveluiden järjestämisessä ja että kustannusten jakautumisesta säädetään siten, omakustannusvastuu myös käytännössä toteutuu.

Maakunnan ja sen alueen kaikkien kuntien tekemällä sopimuksella maakunnan hoidettavaksi kunnissa siirretyt rakennusvalvonnan ja ympäristötoimen järjestämisen tehtävät, joiden hoitamiseen kunnat ovat osoittaneet maakunnalle rahoituksen (HE 2.3.20)

Maakuntalain ja tehtäviä koskevien erityislakien tulisi laajemmin mahdollistaa kuntien ja maakuntien yhteistyö. Edellytys, jonka mukaan kaikkien kuntien on oltava mukana tehtävien siirrossa, on liian tiukka. Tehtävien siirron tulisi olla mahdollinen myös yksittäisten kuntien tai kuntaryhmien kanssa.

Maakunnan muut tehtävät (HE 2.3.21)

Laki avustuksista erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi 6§ (avustuksen myöntämisen edellytykset): Avustuksen myöntäminen edellyttää, että sijaintikunta puoltaa avustuksen myöntämistä (6§ 3.mom). Esityksessä ehdotetaan, että 6 §: 3. momentti muutetaan muotoon "että asuinrakennuksen sijaintikunta tai maakunta puoltaa avustuksen myöntämistä." Esityksen perusteluissa todetaan, että maakunta lausuisi hankkeista, kun avustuksen kohteena on rakennus, joka on tarkoitettu sellaiselle erityisryhmälle, jonka asumispalveluiden järjestäminen kuuluu maakunnan vastuulle. Sijaintikunnalta ARA voisi pyytää lisäksi maakunnan lausuntoa täydentävän lausunnon, mutta ARA voisi myöntää avustuksen, vaikka sijaintikunta täydentävässä lausunnossaan sitä vastustaisi. Muista hankkeista, kuten opiskelija-asunto-kohteista, lausuisi sijaintikunta.

B. VALTION LUPA-, OHJAUS- JA VALVONTATEHTÄVIEN UUELLEENORGANISOINTI

Hallituksen esitykseen sisältyy ehdotukset valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisoimiseksi. Esityksellä perustettaisiin Valtion lupa- ja valvontavirasto, jolle koottaisiin pääosa lakkautettavaksi ehdotettavien aluehallintovirastojen ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tehtävistä sekä osa lakkautettavaksi ehdotettavien elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtävistä. Valtion lupa- ja valvontavirasto olisi toimivallaltaan valtakunnallinen ja tehtäviltään monialainen valtion hallintoviranomainen, joka turvaisi alueilla toimien perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumista ja valvoisi yleistä etua hoitamalla lainsäädännön toimeenpano-, ohjaus- ja

valvontatehtäviä. Virastotyyppiltään Valtion lupa- ja valvontavirasto olisi uudenlainen valtioneuvoston alainen ja sitä ohjaavien ministeriöiden yhteinen virasto. Esitykseen sisältyy myös ehdotus laiksi Ahvenanmaan valtionvirastosta. Laki ei muuta Ahvenanmaan valtionviraston asemaa eikä merkittävässä määrin tehtäviäkään.

Kohta 2. Tässä voit kommentoida Valtion lupa- ja valvontavirastoa koskevaa lakiehdotusta (2. Laki Valtion lupa- ja valvontavirastosta), sen yksityiskohtaisia peruste-luja sekä sitä koskevia yleisperusteluosuuksia: Muutos- ja korjausehdotuksia Valtion lupa- ja valvontavirastoa koskevaan lakiehdotukseen ja sen yksityiskohtaisiin peruste-luihin sekä mahdolliset kommentit yleisperusteluihin

Luku 1 Valtion lupa - ja valvontaviraston asema ja tehtävät (1-4 §)

Lähtökohtana monialainen, moniammatillinen, asiakaslähtöinen ja poikkihallinnollinen valtakunnallinen lupa- ja valvontavirasto on perusteltu. Sen tehtävät ja asiakkaat ovat eri puolella Suomea, joten erityinen huomio on kiinnitettävä siihen, miten toiminta organisoidaan siten, että yhteistyösuhteet, luvat ja valvonta suhteessa kuntiin, maakuntiin ja muihin toimijoihin asianmukaisesti ja vaikuttavasti toteutetaan. Perusteluissa korostetaan viraston toimivan asiakaslähtöisesti.

Lupa- ja valvontaviraston tehtäviin kuuluu myös eräitä kulttuuriympäristötehtäviä, kuten rakennusperinnön säilyttäminen rakennusperinnön suojelusta annetun lain nojalla sekä mahdollinen reagointi rakennusten purkamista koskeviin lupiin tai ilmoituksiin. Kulttuuriympäristötehtävät tulisi selvyiden vuoksi mainita luovan tehtäviä koskevan 4 §:n perusteluissa. Lailla rakennusperinnön suojelusta on suojeltu vain vähäinen määrä rakennuksia, joten myös kaavalla suojeltujen rakennusten säilyttäminen tulee turvata edelleen lailla riittävine menettelyineen.

Luku 2 Valtion lupa- ja valvontaviraston organisaatio (5 §)

Virastoon esitetään perustettavaksi erillinen yleistä etua ympäristöä koskevassa päätöksenteossa ja muutoksenhaussa valvova yksikkö. Perustelujen mukaan toimivalta perustuisi erityislainsäädäntöön eikä tarkoituksena ole muuttaa nykytilaa yleisen edun valvonnan osalta. Yleisen edun valvonta liittyy keskeisesti laillisuusvalvontaviranomaisen lupa- ja valvontapäätöksiin, Yleisen edun valvonnan tulisi olla osa lupaharkintaa ja valvontatoimintaa sekä kanteluiden käsittelyä ja yleisen edun valvonta liittyy myös maankäyttö- ja rakennuslain kaavoitusta koskeviin, usein tarkoituksenmukaisuuteen liittyviin harkintatilanteisiin. Parhaiten näitä edistetään suoraan viranomaistoiminnassa, ja niin että kullakin viranomaisella on tarvittavat välineet tehtävän hoitoon.

Luku 4 Valtion lupa- ja valvontaviraston ohjaus (10-13 §)

Lakiesityksen 10 §:n mukainen lupa- ja valvontaviraston yhteinen ohjaus on kannatettavaa. Tämän tulee kuitenkin olla ministeriöiden välistä yhteistoimintaa, ja lupa- ja valvontaviranomaisten riippumattomuus tulee turvata lailla. Edelleen luvanmyöntämisen tulee perustua lakiin ja viranomaisen tulee olla toiminnassaan riippumaton. Tämä tarkoittaa sitä, että tehtävää lupapäätöstä ei tule voida alistaa johdon tai muun yleisen ohjauksen alle, vaan luvat tulee käsitellä substanssilakien mukaisesti ilman poliittista ohjausta tms. Samoin valvonnan tulee perustua substanssilakeihin ja olla oikeassa suhteessa valvottavaan toimintaan.

C. MAAKUNTAUUDISTUSTA JA VALTION LUPA-, OHJAUS- JA VALVONTATEHTÄVIEN UUELLEENORGANISOINTIA KOSKEVA VOIMAANPANOLAKI SEKÄ ERITYISLAKIEN MUUTOKSET

Kohta 4. Tässä voit kommentoida hallituksen esitykseen sisältyvää ehdotusta laiksi maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien

uudelleenorganisointia koskevan lainsäädännön voimaantulon (6. Voimaantulolaki): Muutos- ja korjausehdotuksia voimaantulon pykäliin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin.

Luku 4 Omaisuusjärjestelyt (11-26 §)

15 §:ään tulisi lisätä maakunnan liittojen ja Kuntahankintojen hankintasopimukset ja puitejärjestelyt. Väliaikaishallinnon valmisteluun jää niukasti aikaa. Käytännössä maakunnat voivat valmistautua tämän lainsäädäntökokonaisuuden täytäntöönpanoon vain sen sisältöä ennakoiden.

Kohta 5. Tässä voit kommentoida hallituksen esityksen sisältämiä muita 224 lakiehdotusta, joilla toteutetaan maakuntaudistuksen edellyttämät tehtävänsiirrot maakunnille, Valtion lupa- ja valvontavirastolle ja muille virastoilla: Muutos- ja korjausehdotuksia esitysluonnoksen pykäliin (4. MAKU II lakiehdotukset) ja yksityiskohtaisiin perusteluihin (5. MAKU II yksityiskohtaiset perustelut).

Maa- ja metsätalousministeriö, 72 lakiehdotusta, luku 1.3 (lakiehdotukset 1-72)

10. Laki maakuntien yhteistoiminnasta kalatalouden ja vesitalouden tehtävien hoitamisessa Lähtökohtaisesti maakunnat kykenevät sopimaan yhteistyöstä eikä ko. lakia tulisi säätää. Maakuntien itsehallinnollisina yhteisinä päättävät toimintansa organisoimisesta kala- ja vesitalouden tehtävissään resurssien niukkuudesta huolimatta. Mikäli sääntely kuitenkin katsotaan välttämättömäksi, tulee kriteerien mahdollistaa maakuntien kannalta tarkoituksenmukainen yhteistyö.

2 § Maakuntien sopimus tehtävien hoitamisesta ja 3 § Valtioneuvoston toimivalta

Laissa tulisi säätää vain väljästi yhteistoiminnan reunaehdoista. Maa- ja metsätalousministeriölle on 2 § 2 momentissa annettu varsin laajat arviointivaltuudet. Ministeriöllä ei tulisi olla toimivaltaa puuttua yhteistoiminnan sisältöön.

Valtioneuvoston määräämisvaltaa tapauksissa, joissa maakunnat eivät pääse sopimukseen, tulisi lieventää huomattavasti tai poistaa laista kokonaan (3 §).

5 § Maakuntien yhteistoiminnan valmistelu ja 6 § Voimaantulo

Esitetty määräaika lain 5 §:n voimaantulolle (1.3.2018) ja ensimmäisten yhteistoimintasopimusten hyväksynnälle (31.8.2018 mennessä) on erittäin kireä ottaen huomioon maakuntavaalien ajankohdan ja muun maakuntien järjestäytymisen. Lisäksi on säädetty, että ministeriöllä tulisi olla ennen sopimusten hyväksyntää olla 6 viikkoa lausuntoaikaa. Käytännössä yhteistoiminnasta sopimisen valmistelulle jäisi erittäin vähän valmistelu-aikaa, mikä on kohtuutonta ottaen huomioon maakuntien kaikkien tehtävien kokonaisuuden ja niiden järjestämisen.

22. Laki tulvariskien hallinnasta annetun lain muuttamisesta

Useissa pykälissä mainitaan toimijana ”maakuntien pelastustoimi”. Oikea termi olisi ”maakunnan pelastustoimi”. Satakuntaliitto pyytää tarkistamaan ko. lain terminologian. Laista saa käsityksen, että olisi olemassa yksi maakuntien yhteinen pelastustoimi.

25 § Tietojen toimittaminen

Pykälän 2 momentissa todetaan, että kunta toimittaa maakunnalle ja Suomen ympäristökeskukselle digitaalisessa muodossa tiedot 19 §:n 1 momentissa tarkoitetuista merkittävistä tulvariskialueista sekä kappaleet sanotussa lainkohdassa tarkoitetuista kartoista ja 19 §:n 2 momentissa tarkoitetuista hyväksytyistä tulvariskien hallintasuunnitelmista. Kansallisen palveluarkkitehtuurin mukaisesti tietoja ei kuitenkaan enää tulisi joutua toimittamaan, vaan riittäisi, että tiedot ovat saatavilla. Kuntien tulisi siten

voida valita toimittavatko ne asiakirjat ko. tahoille vai tallettavatko tiedot omiin sähköisiin järjestelmiinsä, joista yhteydet kansalliseen palveluväylään ovat olemassa tai rakennetaan.

24. Laki vesihuoltolain muuttamisesta

4 § Viranomaiset

Vesihuoltolain mukaisiksi valvontaviranomaisiksi esitetään maakuntaa ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaista. Nykyisessä laissa vastaavat viranomaiset ovat alueellinen ELY-keskus, kunnan terveydensuojeluviranomainen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Satakuntaliiton näkemyksen mukaan valvontaviranomaisiksi tulisi esittää maakuntaa sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomaista, ellei tehtävistä ole toisin sovittu maakuntalain perusteella. ELY-keskusten nykyisten ympäristönsuojelutehtävien osalta valvonta jää puutteelliseksi.

Lisäksi maakuntalakiehdotuksen perusteella maakunnan terveydensuojeluviranomaisen tehtävät voidaan tietyin erikseen säädetyin kriteerein siirtää kunnalle. Myös kaikkien maakunnan kuntien esityksestä myös ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävät on mahdollista siirtää maakunnan hoidettavaksi. Sen vuoksi myös valvontaviranomaisten osalta tulisi erityislaeissa ottaa huomioon tehtäväsiirtomahdollisuus ja sen vaikutus esim. toimivaltaiseen valvontaviranomaiseen.

Ympäristöministeriö, 26 lakiehdotusta, luku 1.7 (lakiehdotukset 1-8) ja luku 2.10 (lakiehdotukset 1-18)

LUKU 1.7 (sivu 311 alkaen)

1. Laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

25 § Maakunnan suunnittelun tehtävät

Hallituksen esitykseen seuraavassa ehdotettavilla muutoksilla ja täsmennyksillä tavoitellaan maakunnan ja kunnan tehtävien täsmentämistä (kts. osa A, kohta 1) ja kuntien roolin selkeyttämistä maakuntakaavaa laadittaessa.

27 § Maakuntakaavan laatiminen

Pykälässä ja sen perusteluissa tulisi korostaa, että maakunnan kaikilla kunnilla tulee olla yhtäläiset mahdollisuudet vaikuttaa maakuntakaavan valmisteluun. Satakuntaliitto ehdottaa, että 27 §:n ensimmäisen momentin viimeinen lause muutetaan esimerkiksi seuraavaan muotoon: ”Kaavaan valmistelua ohjaamaan on asetettava maakunnan ja kaava-alueen kuntien yhteistyöryhmä, jossa on kunkin alueen kunnan nimeämä jäsen.”

191 § Valitusoikeus kaavan ja rakennusjärjestyksen hyväksymistä koskevasta päätöksestä

Pykälän ensimmäisessä momentissa ehdotetaan, että kunnan kaavapäätöksestä valitusoikeus on myös maakunnalla, joiden alueella kaavassa osoitetulla maankäytöllä tai rakennusjärjestyksellä on vaikutuksia. Valitusoikeus kunnan kaavan tai rakennusjärjestyksen hyväksymispäätöksestä tulee säilyttää laissa maakuntien keinovalikoimassa. Oikeus valittaa ja saada valitus tutkittavaksi riippumattomassa tuomioistuimessa kuuluu keskeisiin oikeusvaltioperiaatteisiin, jota ei tule rajata maakunniltakaan.

199 § Alueidenkäytön seuranta

Nykyinen MRA 2§ siirrettäisiin uudeksi MRL 199 §:ksi. Nykyiseen asetukseen pykälään verrattuna 1 momentista poistettaisiin tarpeellisten tietojärjestelmien ylläpito ympäristöministeriön tehtävistä.

Pykälän 4 momentin asetuksenantovaltuutta tulee täsmentää siten, että siinä eritellään riittävän tarkasti, miltä osin asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä alueiden käytön seurannasta.

205 § Viranomaisen tiedonsaantioikeus

Pykälän 2 momentin asetuksenantovaltuutta tulee täsmentää siten, että siinä eritellään riittävän tarkasti, miltä osin asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä viranomaisen tiedonsaantioikeudesta.

5. Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

6 § Maakuntien yhteistyön edellytykset ja valtioneuvoston asetus vesienhoitoalueista

3 mom: Maakuntien yhteistyön edellytyksistä ja vesienhoitoalueista annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

28 a § Neuvottelu

Pykälässä säädetään uudesta neuvottelumenettelystä ohjaavien ministeriöiden ja maakuntien kanssa. Neuvottelun tarkoituksena on varmistaa, että vesien- ja meren-hoidon suunnittelu ja sen toimeenpano tehdään valtakunnallisesti yhdenmukaisesti. Neuvottelun sisällöstä ja aikataulusta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Satakuntaliiton näkemyksen mukaan koordinointi on paikallaan, kunhan neuvotteluihin osallistuvat osapuolet ovat tasa-arvoisessa asemassa itsenäisinä toimijoina.

28 b § Määräys vesienhoitoa ja merenhoitoa koskevien velvoitteiden toteuttamiseksi

Pykälässä säädetään uudesta sanktiomenettelystä (määräaika, teettämisuhka), jolla ohjaava ministeriö voi asettaa pakkotoimia maakuntaa kohtaan, mikäli se ei huolehdi ko. lain mukaisista tehtävistään. Satakuntaliitto pitää kyseenalaisena pykälän säätämistä, koska maakunta on itsehallinnollinen toimija, joka huolehtii sille maakuntalaissa ja erityislaeissa säädettyistä tehtävistä. Ministeriöillä ei ole vastaavaa sanktiointiroolia kuntiakaan kohtaan, vaikka ne ovat ohjaavassa roolissa useassa erityislaissa. On pohdittava tarkkaan, kuinka laajat valtuudet puuttua maakuntien tehtävien hoitamisen organisointiin ja itse tehtävän hoitamiseen tai hoidon tasoon valtiolle on tarkoituksenmukaista säätää.

LUKU 2.10

1. Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta

21 § Valtion viranomaiset

Pykälän mukaan valtion lupa- ja valvontaviranomainen tukee kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimintaa toimialaansa kuuluvissa asioissa. Aiemmin tämä tehtävä on ollut Ely-keskuksilla. Ely-keskusten niukentuneiden resurssien johdosta tuki kun-tien ympäristönsuojeluviranomaiselle on ollut paikoin lähes olematonta. Kunnan ovat joutuneet selviytymään vaativasta laillisuusvalvontatehtävästään hyvin niukan yleisen ohjeistuksen varassa. Ely:n ja Avi:n voimavarojen yhdistyessä valtion viranomaisen 24 tukea on mahdollista vahvistaa, mikä on tarpeen kuntien ympäristönsuojeluviranomaisen toimivallan ja tehtävien vielä jatkuvasti kasvaessa. Tämän varmistamiseksi yhteydenpidosta ja sen rakenteista tulee säätää myös ympäristönsuojelulaissa. Asiantuntijatuen antaminen tulee yksilöidä aiempaa selvemmin ympäristönsuojelulakiin vastaavasti kuin maankäyttö- ja rakennuslakiin on esitetty säädettävän maakunnille:

Kuntien ympäristönsuojelun edistämiseksi Valtion lupa- ja valvontaviraston tehtävänä on tarjota kunnille asiantuntija-apua ja ajankohtaiskoulutusta sekä järjestää kunnan viranomaisille ennakoivaa viranomaisyhteistyötä ja ympäristövalvonnan kehittämishankkeita. Ympäristöministeriön tulee osaltaan varmistaa, että kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen, maakunnan ja valtion lupa- ja valvontaviranomaisen yhteydenpidolle muodostuu rakenteet.

147 § Kuntien ilmansuojelusuunnitelmat ja meluselvitykset ja meluntorjuntasuunnitelmat laatimismenettely

Pykälässä esitetään, että valmiit suunnitelmat on lähetettävä tiedoksi Valtion lupa- ja valvontavirastolle ja ympäristöministeriölle. Myös maakunnilla on rooli alueensa ilmanlaadun edistämisessä, jolloin tieto suunnitelmien sisällöstä on tarpeen olla myös maakunnilla. Kansallisen palveluarkkitehtuurin mukaisesti tietoja ei kuitenkaan enää tulisi joutua toimittamaan, vaan riittäisi, että tiedot ovat saatavilla. Kuntien tulisi siten voida valita toimittavatko ne asiakirjat ko. tahoille vai tallettavatko tiedot omiin sähköisiin järjestelmiinsä, joista yhteydet kansalliseen palveluväylään ovat olemassa tai rakennetaan.

191 § Valitusoikeus

Pykälään esitetään lisättäväksi valtion ympäristö- ja lupaviranomaisen päätöksestä valitusoikeus valtion lupa- ja valvontavirastoon perustettavaksi esitettävälle yleistä etua valvovalle yksiolle. Ympäristönsuojelun laillisuusvalvontaviranomaisen tehtävä on lupapäätöstä tehdessään tai toimintoja valvoessaan huolehtia ympäristönsuojelun yleisestä edusta. Lisäksi kukin kuultava ja valitusoikeutettu taho osaltaan huolehtii oman toimialansa yleisestä edusta.

6. Laki kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain muuttamisesta

2 § Valtion lupa- ja valvontaviraston tehtävät

Pykälässä säädetään aiemmin ELY:llä ollut kuntien ympäristönsuojelun tukeminen ja edistämien valtion lupa- ja valvontaviraston tehtäväksi. Pykälään on jäänyt virheellisesti maininta toimialueellaan. Viraston ollessa valtakunnallinen toimialueellaan voidaan poistaa pykälästä.

Myös maakuntien tehtäviin kuuluu kunnan ympäristönsuojelu- ja luonnonsuojelutyön kannalta merkityksellisiä tehtäviä. Lakiin tulisi näin ollen lisätä, että myös maakunnan tulee tukea ja edistää kunnan ympäristönsuojelua.

Maakuntien ja valtion lupa- ja valvontaviraston asiantuntijatuki kunnille sekä yhteydenpito kunnan- ja valtion viraston kesken tulee ympäristönsuojelulakiin esittämämme täsmennysten tapaan huolehtia myös tässä yleislaissa. Tälle asiantuntijatuen antamiselle ja kuntien, maakuntien ja valtion viraston yhteydenpidolle tulee muodostaa toimivat rakenteet, joista tulee säätää lailla.

11 § Oikeus saada tietoja

Pykälään tulee lisätä, että kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tulee saada pykälässä tarkoitetut julkisin varoin tuotetut tiedot maakunnasta ja valtion viranomaiselta maksutta.

10 Laki maa-aineslain muuttamisesta

7 § Lausunnot

Maa-ainesten otolla voi olla paitsi kunnan myös koko alueen kehittämisen kannalta merkittäviä ympäristö- ja elinvoimavaikutuksia. Näin ollen olisi perusteltua, että lupa-hakemuksesta pyydetäisiin lausunto myös maakunnalta.

23 b § Tietojärjestelmä

Kunnan lupa- ja valvontaviranomaista ei kansallisen palveluarkkitehtuurin linjausten mukaisesti tulisi enää velvoittaa toimittamaan tietoja tietojärjestelmään, vaan viran-omaisen tulisi voida toimittamisen sijaan halutessaan tallettaa tiedot mahdolliseen omaan tietojärjestelmäänsä ja huolehtia tiedon kulusta esim. rajapintaratkaisujen kautta kansalliseen palveluväylään.

11. Laki luonnonsuojelulain muuttamisesta

6 § Luonnonsuojelun hallinto

Luonnonsuojelun nykyinen niukahko valtionhallinto jakautuisi esityksen mukaan maa-kuntaan ja valtion lupa- ja valvontavirastoon siten, että edistämistehtävät kuuluisivat 28 maakunnalle ja laillisuusvalvontatehtävät valtion virastolle. Hallintoa koskevaan pykälään tai sen perusteluihin tulisi lisätä sieltä puuttuva maininta, että edistäminen edellyttää, että kunnille annetaan luonnonsuojelun asiantuntijatukea, koulutusta ja muuta materiaalia kunnalle kuuluvan luonnonsuojelun edistämistehtävän hoitamiseksi. Niukkojen resurssien tehokas hyödyntäminen edellyttää entistä vahvemmin, että luonnonsuojelua edistetään maakuntien, valtion viraston ja kuntien yhteistyönä kunkin asiantuntijuutta hyödyntäen. Myös maininta näistä yhteistyötahoista olisi tarpeen sisällyttää vähintään ko. pykälän perusteluihin.